

Staszewski, Jacek

Słowo wstępne

Acta Universitatis Nicolai Copernici. Historia 28 (259), 3

1993

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SŁOWO WSTĘPNE

Zakład Historii Polski i Powszechnej XVI—XVIII w. przedstawia kolejny przegląd swego dorobku naukowego w postaci zeszytu w serii *Acta Universitatis Nicolai Copernici*. Ten tom zawiera także wypowiedzi osób nie będących pracownikami Instytutu Historii i Archiwistyki, lecz związanych z nim dawniejszym zatrudnieniem lub aktualną współpracą. Staje się więc prezentacją zainteresowań naukowych środowiska uprawiającego historię nowożytną.

Tom otwiera szkic Wacława Odyńca, którym pragniemy nawiązać do przypadającej w 1992 r. rocznicy odkrycia Ameryki. Profesor Odyniec w nieco paradoksalny sposób wyjaśnia, czemu to Polacy nie stali się odkrywcami Nowego Świata.

Bogusław Dybaś podejmuje temat wprawdzie nie należący do pierwszoplanowych zagadnień historii XVII w., jednak wypełnia nim lukę ujawniając mało znane elementy myślenia o potrzebie obrony Rzeczypospolitej w dobie trwającego nieustannie zagrożenia. Zwłaszcza stanowisko A. M. Fredry ukazuje, że był to problem interesujący nie tylko wojskowych, lecz i polityków — nawet tej miary co Fredro.

Dwa artykuły związane z badaniami nad strukturami społecznymi Prus Królewskich przypominają tradycje badań nad historią gospodarczą i społeczną na UMK w pierwszym dziesięcioleciu jego istnienia. W kręgu zainteresowań naszych autorów są problemy z dwóch krańców problematyki — przemiany szlachty powiatu świeckiego dotyczą klasy dominującej i panującej, szkic o Żydach w województwie chełmińskim dotyczy niewielkiej grupy różniącej się religią i pozycją społeczno-prawną na terenie zdominowanym przez katolików, w dobrach biskupstwa chełmińskiego. Ustalenia S. Cackowskiego pracującego od lat nad tajnikami katastrofy fryderycjańskiego mają wartość ustaleń rozstrzygających dotychczasowe rozbieżności w opisie i ocenie zjawiska.

Najliczniej są reprezentowane artykuły dotyczące dziejów politycznych. Chronologicznie pokrywają wiek XVIII, chociaż problematyką badań różnią się bardzo. Zwracają uwagę zwłaszcza ustalenia J. Dygdały i W. Stanka ze względu na to, że autorzy — chociaż dotyczą kwestii poruszanych w historiografii — dzięki dotarciu do źródeł nie wykorzystanych dostatecznie przez poprzedników kreślą w wielu fragmentach nowy obraz wydarzeń i konfliktów tamtych czasów. Sejm 1776 r., znany jako sejm kłęski opozycji, nie miał dotąd marki sejmu modelowego dla prób uporządkowania Rzeczypospolitej według planów dworu.

Iwona Imańska uzupełnia obraz życia intelektualnego mieszczaństwa Prus Królewskich w XVIII w. posługując się analizą księgozbiorów elbląskich. Autorka wpisuje się coraz mocniej na listę badaczy dziejów kultury XVIII w. Wreszcie zasługującym na uwagę walorem artykułu S. Roszaka wydaje się być postawienie pytań o charakter przemian życia kulturalnego Warszawy w połowie XVIII w. Potraktujmy to jako interesującą zapowiedź nowych ustaleń tego autora, które znajdują się w jego pracy doktorskiej.

Jacek Staszewski